

2016-09-05

Dnr sbf/2016:248

Referens

Alexandra Hellstén

Mottagare

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Remiss till miljö- och hälsoskyddsnämnden: Nya finansieringsformer för efterbehandling av förorenad mark (Miljö- och energidepartementet)**Förslag till beslut**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden överlämnar tjänsteskrivelsen som sitt yttrande till Miljö- och energidepartementet.

Sammanfattning

Kommunledningsförvaltningen har erhållit remissen ”Nya finansieringsformer för efterbehandling av förorenad mark” från Miljö- och energidepartementet, och överlåtit åt miljö- och hälsoskyddsnämnden att besvara remissen för kommunens räkning.

Det finns ett stort antal förorenade områden i Sverige där det idag saknas ansvariga för efterbehandlingen. I dagsläget kan Naturvårdsverket betala för efterbehandlingar där det saknas ansvarig, men i de fall det finns ansvariga som saknar betalningsförmåga finns i dagsläget inga fungerande system för att hantera situationen. Regeringen gav därför 2015 Naturvårdsverket i uppdrag att ge förslag på nya finansieringsformer för förorenade områden som kan öka takten på efterbehandlingar så att miljömålet giftfri miljö ska kunna uppfyllas år 2050.

Huvudregeln när det gäller efterbehandlingar av föroreningar i Sverige är att förorenaren själv ska stå för kostnaderna för avhjälpandeåtgärder, d.v.s. den som har orsakat skadan ska bekosta efterbehandlingen. I andra hand kan fastighetsägaren bli ansvarig.

Naturvårdsverket har tagit nu fram två förslag till nya finansieringsformer som syftar till att öka takten i efterbehandlingsarbetet.

Det ena förslaget är att genom en ändring i egenkontrollförordningen utkräva saneringsplaner för anmälnings- och tillståndspliktiga verksamheter.

2016-09-05

Dnr sbf/2016:248

Det andra förslaget är att upprätta en avgiftsfinansierad statlig fond som ska finansierar efterbehandling i de fall där det finns en ansvarig som saknar betalningsförmåga.

I det första förslaget anges att saneringsplanen ska omfatta en plan för sanering av redan konstaterade föroreningar. Endast föroreningar som är möjliga och skäligen att sanera under pågående verksamhet ska ingå i saneringsplanen (t.ex. föroreningar under byggnader m.m. ska inte ingå).

Efterbehandlingskostnaden ska redovisas som en produktionskostnad för verksamhetsutövaren, och tas upp som en skuld (avsättning) i årsredovisningen, på så sätt undviks även att verksamheten värderas felaktigt.

I dagsläget fungerar det som regel så att under tiden verksamheten pågår riskerar mark/vatten att förorenas, men inga ekonomiska medel avsätts för kommande undersökningar/saneringar, i stället går inkomster från verksamheten till nya investeringar eller avkastning till aktieägare. När verksamheten sedan läggs ned är sannolikheten stor att det saknas medel för sanering.

Förslaget med krav saneringsplaner blir även ett ekonomiskt incitament att förebygga att ytterligare föroreningar uppkommer inom verksamheten,

Naturvårdsverket föreslår att kravet på saneringsplan ska inskrivas i förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll och att tillståndspliktiga verksamheter ges två år för inlämnande av saneringsplanen, och anmälningspliktiga verksamheter ges fyra år, från det att ändringen vinner rättslig kraft. Förslaget omfattar även en ändring i förordning om miljö-sanktionsavgifter (212:259) där en sanktionsavgift på 25 000 kr ska utkrävas av den som inte inkommer med en saneringsplan inom utsatt tid.

Det andra förslaget med en statlig fond där alla anmälnings- och tillståndspliktiga verksamhetsutövare ska bestå av avgiftskollektivet. Fondavgifterna bestäms antingen utifrån verksamhetskoden i miljöprövningsförordningen alternativt knyts till FAPT-avgiften (förordning (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken). Förslaget innebär att Naturvårdsverket ska förvalta fonden och att tillsynsmyndigheterna ska samla in avgifterna och sedan betalar in dessa till Naturvårdsverket.

Kommuner och länsstyrelser kan sedan ansöka om medel för saneringar där det saknas solventa ansvariga verksamhetsutövare. För arbetet med huvudmannaskapet för saneringen ska medel kunna få ur fonden.

Sannolikt blir en hundraprocentig kostandsteckning inte möjlig, och sanering genom bidrag till samtliga föroreningar blir inte möjligt, förmodligen

2016-09-05

Dnr sbf/2016:248

behöver prioriteringar göras. Enligt statliga avgiftsprinciper kommer inte fonden att finansiera verksamheter som avvecklats innan fondens inrättande och inte heller verksamheter som ligger utanför avgiftskollektivet kommer att kunna erhålla ersättning (t.ex. U-verksamheter).

Tidigare (mellan åren 1999 och 2010) fanns en s.k. miljöskadeförsäkring. Den var utformad som en privat försäkringslösning. Det lades ned efter mycket kritik, då den inte ledde till att tillräckligt många saneringar kom till stånd.

Yttrandet

Förslaget med krav på saneringsplaner kommer givetvis att innebära ökade arbetsinsatser för tillsynsmyndigheterna, dels för att tid måste läggas på att tillse att saneringsplanerna inkommer, och när de sedan inkommit tid till att granska dessa. Därpå följer tillsyn så att föreslagna åtgärder faktiskt genomförs inom stipulerad tid.

Förslaget om möjligheten att påföra sanktionsavgifter för de verksamhetsutövare som inte inkommer med saneringsplaner i tid är positivt, då detta borde underlätta arbetet för tillsynsmyndigheterna. Eventuellt bör även en dispensmöjlighet införas, så att tillsynsmyndigheten kan fatta beslut om dispens för t.ex. tid för inlämnande, när sådana skäl finns. Viktigt är också att det är tydligt reglerat vad en saneringsplan ska innehålla, för att underlätta både för verksamhetsutövare och för tillsynsmyndigheten.

Även förslaget med en statlig saneringsfond kommer att innebära ökad arbetsbelastning. Initialt genom arbetet med att implementera nya administrativa rutiner och anpassa dem till befintliga system, dels att informera företagen om de nya avgifterna. Framöver även att upprätthålla årliga register-sammanställningar på avgiftskyldiga företag och leverera dessa vidare till länsstyrelse/Naturvårdsverk.

Miljöenheten bedömer att båda förslagen kommer att öka saneringstakten men att särskilt förslaget med saneringsplaner kommer att synliggöra kostnaderna för att förorena, och därmed även fungera preventivt. Det blir viktigare att se över verksamheten och att välja att investera i reningsutrustning och dyl. som kan begränsa fortsatt spridning av föroreningar. Ur konkurrenssynpunkt är saneringsplaner ett bra påtryckningsmedel, då alla företag tvingas genomföra sanering av föroreningar löpande. I dag finns det företag som redan arbetar löpande med genomförande av saneringar, men det finns

2016-09-05

Dnr sbf/2016:248

också företag som väljer att skjuta kostnaderna på framtiden. Saneringsplaner innebär även en ökad transparens vid företagsförvärv.

Om endast ett av förslagen väljs anser miljöenheten att saneringsplaner är en bättre vald åtgärd, än förslaget med statlig saneringsfond.

Inga-Lill Segnestam
Förvaltningschef

Ingrid Molander
Miljöchef